

Het project "Burgerparticipatie voor EUROPA - Europese verkiezingen en actieve vormgeving aan de toekomst van Europa" werd gefinancierd met steun van de Europese Unie in het kader van het programma "Europa voor de burger"-

Het project liep van 15 juli 2018 tot 15 oktober 2019.

Van toepassing op :

Programmagebied 2, maatregel 2.2 - "Netwerken van partnersteden",
Maatregel 2.3 - "Projecten van het maatschappelijk middenveld",
Programmagebied 1 - "Europees historisch bewustzijn"

In het kader van dit WAHL-VOTE-project zijn in totaal 28 evenementen in 4 Europese steden georganiseerd. Ze zijn hier voorgesteld in hun totaliteit en verder opgedeeld per deelnemende stad :

Alle activiteiten

Participatie: Bij de evenementen waren in totaal 2350 deelnemers betrokken. Daarvan waren 540 deelnemers afkomstig uit de stad Jena (Duitsland - Thüringen), 660 uit de stad Mechelen (België), 460 uit de stad Athene/Kifissia (Griekenland) en 690 uit de stad Pleven (Bulgarije).

Plaats/datum: De evenementen vonden plaats van 15.07.2018 tot 15.10.2019 in deze steden en landen.

Korte beschrijving: Door de afspraken voor deze activiteiten te plaatsen in de aanloop naar de komende verkiezingen in België, Bulgarije, Athene en Jena en de EUROPA-verkiezingen, konden alle activiteiten in een klimaat van zelfredzaamheid plaatsvinden en was het onderwerp "burgerparticipatie" sterk aanwezig. De Europese verkiezingen van mei 2019 en de lokale en nationale verkiezingen in Europa uit de afgelopen twee jaar - en in dit geval vooral de verkiezingen in de deelnemende steden en landen – tonen aan dat de rechts radicale partijen bijzonder populair zijn geworden. Ze doen blijkbaar een beroep op burgers die geen kans zien om hun kritiek, hun zorgen en hun meningen te laten horen. Dit maakt het debat over democratie en burgerparticipatie des te belangrijker. Met WAHL/VOTE kon het consortium bijdragen aan het feit dat burgers werden gehoord, dat zij zich konden engageren en hun standpunten konden aantonen. Door middel van de internationale uitwisselingen, ontmoetingen en discussies heeft een transnationale en culturele uitwisseling plaatsgevonden die een blijvend effect heeft en heeft bijgedragen tot de creatie van een ware Europese identiteit. Ja, we waren en zijn verbonden: in één Europa, in de democratie, in onze vorm van samenleven en in onze strijd om de problemen op te lossen die gekozen vertegenwoordigers

samen met de burgers moeten aanpakken. Er bestaan al verschillende vormen van participatie. Ze worden echter niet vaak gebruikt - denk bv. aan betogingen. Betrokkenheid is nodig, en dat betekent tijd ervoor nemen, erover nadenken en ernaar handelen. Met WAHL/VOTE heeft het consortium in elk geval mogelijkheden tot participatie geboden: er waren workshops, enquêtes op straat, discussies met en zonder politieke vertegenwoordigers - vooral met jonge burgers, maar ook in uitwisselingen tussen de generaties. De huidige mogelijkheden zijn en blijven te beperkt - dat is de unanieme mening van alle betrokkenen. Daarom zullen de georganiseerde WAHL/VOTE-activiteiten en -gebeurtenissen een blijvend effect hebben, immers vooral in de debatten zijn de zo vaak gebruikte clichés van de nationalistische partijen overduidelijk aangetoond en blootgelegd. De bijeenkomsten en de rapporten van de landen en steden bevorderden het begrip voor de verschillende situaties in Europa. Zo werd in Griekenland/Athene het gebrek aan solidariteit tussen Europa en de mediterrane landen inzake het migratievraagstuk bijzonder duidelijk; in Bulgarije/Pleven beriep een schoolhoofd zich op het feit dat er sinds de democratische ommekeer in zijn land geen politieke vorming meer is geweest. In Mechelen/België werd het bijna ziekelijk streven van de partijen naar macht heel duidelijk - vooral de uitslag van de nationale verkiezingen illustreerde dat met als gevolg dat er acht maanden na de verkiezingen van mei 2019 nog steeds geen regering is gevormd. In Duitsland/Jena kwamen vooral populisme en radicalisme te berde en werd ervoor geijverd opdat de burgers zich meer zouden laten horen. Door dit alles zullen ongetwijfeld bij velen tolerantie en respect groeien en de mentaliteit dat we allemaal Europa zijn. De participatie van de burgers moet democratie-mondiger worden. De doelstelling te komen tot effectieve democratische maturiteit is een "effect" dat we zeker hebben bereikt in ons consortium: we hebben dit vastgesteld en tot uiting gebracht. Het blijft een langetermijndoelstelling en terzelfdertijd een taak die met de stimulans en het debat rond verkiezingen telkens opnieuw op gang moet worden gebracht. Onze standpuntnota bevat deze ambitie en is overhandigd aan de beleidsmakers. Alle activiteiten, de resultaten van de workshops en de standpuntnota zijn gepubliceerd op de internetpagina's van het project in de vier landen die hebben deelgenomen. Dit zal de verspreiding van WAHL/VOTE, zijn activiteiten en initiatieven op korte en lange termijn blijvend stimuleren. Naast de standpuntnota is WAHL/VOTE evenzeer door actief betrokken burgers verspreid in scholen, universiteiten, op straat, in de workshops en in debatten en uitwisselingen die plaats vonden in musea en openbare gebouwen. Al deze burgers waren zeer actief. Zij hebben de verworvenheden van WAHL/VOTE verspreid en zullen dat ook op de lange termijn voor zichzelf en hun omgeving blijven doen.

Alle vier de partners hebben bijgedragen tot een beter begrip van het belang van een verenigd en democratisch EUROPA. De daarbij betrokken burgers hebben door hun aanwezigheid en hun onderlinge contacten met andere burgers, politici en de samenleving die boodschap weten uit te dragen. De uitdagingen blijven uiteraard bestaan: op 15 november 2019 heeft de voorzitter van de Duitse Bondsdag het besluit voorgelegd en verdedigd waarin de participatie van de burgers als hun belangrijkste taak voor de democratie wordt bestempeld. WAHL/VOTE heeft hieraan met zijn activiteiten en evenementen ongetwijfeld zeer zeker al een belangrijke bijdrage geleverd.

Evenement 1

Participatie: Bij het evenement waren 660 burgers van de stad **Mechelen (België)** betrokken. Tijdens de projectperiode zelf vonden er zeven evenementen plaats.

Korte beschrijving: Al vóór de eerste bijeenkomst in **Mechelen** hielden alle partners in hun respectievelijke steden workshops over het thema van het stedenpartnerschap. In Mechelen werden de straatenuêtes en de busgesprekken over het thema burgerparticipatie en verkiezingen al in

augustus 2018 gehouden. Op de buslijnen tussen Mechelen en Antwerpen werden burgers van alle generaties op verschillende dagen en tijdstippen geïnterviewd aan de hand van de door het consortium ontwikkelde vragenlijst. Waarlijk een alledaagse plek als geen ander. Op 14.10.2018 vonden in België de lokale, federale en regionale verkiezingen plaats. Een klimaat waarin de stemplicht en de deelname van burgers aan de politiek sterk aanwezig waren. Onze eerste internationale bijeenkomst vond zowat 3 weken voordien plaats, met name van 17 tot 20.09.2018 in **Mechelen**. Tijdens de internationale uitwisseling en de presentaties van de resultaten van de workshop werden de grote verschillen tussen de deelnemende landen en steden duidelijk. Voor het publieke debat konden zowel schepen De Nijn - als de woordvoerder van het Antwerpse Burgerplatform Manu Claeys als experts worden aangetrokken. Het "concept" van burgerparticipatie in de Mechelse stedelijke context werd er gepresenteerd - en in het debat werden nog andere mogelijkheden van participatie besproken samen met studenten en geïnteresseerde burgers en met de internationale gasten. Bijzonder spannend was de presentatie door Manu Claeys van het "Octopus-model", dat door het Antwerpse burgerinitiatief "*Een toekomst voor de democratie - Het belang van burgerparticipatie en burgeractivisme in de 21e eeuw*" een succesrijke toepassing heeft gevonden. Als cultureel programma had, naast het gegidste bezoek aan het Mechelse stadhuis ook een rondleiding door de kathedraal plaats. Het doel om zoveel mogelijk burgers van alle generaties actief bij Europa te betrekken is ook bereikt door de vele en zeer goede contacten met studenten van de hogeschool en met leden van een grote seniorenvereniging.

Evenement 2

Participatie: Bij het evenement waren 690 burgers betrokken, met name 690 deelnemers uit de stad **Pleven (Bulgarije)**. Er waren 7 evenementen tijdens de projectperiode.

Korte beschrijving: Alle vier projectpartners zijn in hun steden betrokken geweest bij workshops over het onderwerp "*Burgerparticipatie - nieuwe mogelijkheden door middel van "Open Gouvernement"*". De resultaten ervan zijn gepresenteerd en besproken op de tweede internationale uitwisseling in **Pleven**. Op 12 en 17 maart 2019 konden meer dan 200 studenten in Pleven gerecruteerd worden om workshops en enquêtes te houden. In hun laagdrempelige vorm van voorbereidingswerk zijn duidelijke wensen geformuleerd voor zowel de Bulgaarse als de Europese politiek: Politiek onderwijs op scholen moet worden ingevoerd en corruptie moet worden bestreden. In Europa moet meer aandacht worden besteed aan jonge burgers en de jeugdwerkloosheid moet effectief worden aangepakt. Om te voorkomen dat jonge mensen Bulgarije verlaten en het land verder "leegbloedt", moet er in Europa als geheel iets worden gedaan.

De tweede internationale bijeenkomst vond plaats in Pleven op 18 en 19.03.2019 (**Pleven (BG)**). De burgemeester verwelkomde er persoonlijk alle internationale gasten en nam deel aan de discussies. Samen met alle partners werden twee openbare debatten gehouden. Meer dan 100 jonge burgers uit verschillende leeftijdsgroepen waren daarbij aanwezig in de *Intelekschool* en participeerden levendig. Een spannend onderwerp was de eerlijkheid van de deelname aan verkiezingen: moet de stemgerechtigde leeftijd ook naar boven toe worden beperkt, zodat de deelname van de generaties aan de verkiezingen overeenstemt met het Bulgaarse demografische beeld? Velen waren voor en discussieerden ook met de Europese gasten over de stemplicht in België en noemden het een verouderde praktijk. De Bulgaarse kandidaten voor het Europees Parlement werden er voorgesteld en de mogelijkheden en wensen voor meer burgerparticipatie werden besproken.

Het tweede debat van deze tweede internationale conferentie vond plaats in de volledig bezette foyer van de Ilia Beshkov Art Gallery. Onderwerp: "*Open bestuur en andere mogelijkheden van*

burgerparticipatie". Op het podium waren vertegenwoordigers van de politiek en het onderwijs van Pleven én Sofia beschikbaar voor discussie. De noodzaak van politiek onderwijs werd al snel duidelijk - maar het schoolhoofd van een middelbare school in Pleven merkte op dat er helaas geen apart vak "Politiek" is voorzien in het curriculum en een ander eikel punt weerklonk: "Wie moet de leraren opleiden na de democratische verandering?". De aldus geschetste situatie is door het consortium als een zeer belangrijke impulsgegeven opgenomen in de standpuntnota. Opmerkelijk weerklonk het bestaan van *debate clubs* in Pleven. Hier worden actuele onderwerpen besproken - ook aan een vorm van politiek onderwijs gedaan. Deze clubs hadden tevoren ook deelgenomen aan de *Speakers' Corner* en hier in de Art Gallery hun stellingen verder aangevuld en tegenvoorstellen beluisterd. Vanwege de naderende Europese verkiezingen was de Europese Unie enerzijds het onderwerp maar anderzijds nog meer het belang ervan voor de jonge burgers in Bulgarije. De geschetste conferenties en activiteiten kregen aandacht via reportages in de gedrukte media en via diverse radiuitzendingen.

Evenement 3

Participatie: Bij het evenement waren 460 burgers betrokken, met name 460 deelnemers uit de stad Athene / **Kifissia (Griekenland)**. Er waren 7 evenementen tijdens de projectperiode.

Korte beschrijving: De derde internationale partnerbijeenkomst kon worden gehouden in **Kifissia/Athene** (Griekenland) nog net vóór de Europese verkiezingen op 20 en 21.05.2019. Al bij de stadswandeling door het centrum van de stad vielen de verkiezingskramen op van de verschillende partijen waarmee bij burgers het gevoel van "medezeggenschap" leek te worden aangewakkerd. In Griekenland vonden de lokale verkiezingen plaats op hetzelfde moment als de EU-verkiezingen. Alle deelnemers en gasten konden zich een beeld vormen van de huidige situatie in Griekenland door middel van de gesprekken op de stands en tijdens de gedachtewisselingen in de debatten. Educommart organiseerde burgerenquêtes en stadsdiscussies tussen de verschillende generaties. Bovendien vond aan het begin van de vergaderingen in het stadhuis een interne gedachtewisseling met de burgemeester en zijn plaatsvervanger plaats. De internationale, openbare conferentie had als thema "*Burgerparticipatie en Europese verkiezingen in het licht van de eurosceptis*". Het gebrek aan Europese solidariteit in het migratievraagstuk en de lage basisinkomens werden besproken en gezien als dé uitdagingen waarmee de Griekse mensen worden geconfronteerd. Over de migratiekwestie werd het volgende geoordeeld: "Recente regeringen hebben - en blijven - vluchtelingen "gebruiken" door hun een verblijfsvergunning te geven zonder dat zij de verplichte documenten hoeven over te leggen om hun stem voor de verkiezingen te kunnen gebruiken". Op deze manier winnen regeringen aan macht. Dit feit is geen geheim, de regeringen klagen er steeds weer over, maar toch blijven ze het in de praktijk toepassen. Deze vaak niet uitgesproken situatie is waarschijnlijk ook een reden voor de grote twijfels over het feit of Europa erin zal slagen oplossingen te vinden voor deze kwesties. Naast het migratievraagstuk werd ook het probleem van de hoge jeugdwerkloosheid aan de orde gesteld: "Onze kinderen emigreren omdat ze in Griekenland onvoldoende onderwijskansen hebben en er ook geen toekomst zien". Het publieke debat werd verrijkt door de sprekers van "Europe direct" en "This time I vote". In de discussie moedigden zij de mensen aan om zich actief in te zetten voor en in Europa. Dit evenement bereikte vooral jonge burgers van **Kifissia/Athene**. De activiteiten, workshops, enquêtes en de internationale evenementen werden via sociale media verspreid en er werd een oproep gedaan om eraan deel te nemen. Naast advertenties in de gedrukte media was dit een weloverwogen en efficiënt distributiekanaal.

Evenement 4

Participatie: Bij het evenement waren 540 burgers betrokken, met name 540 deelnemers uit de stad **Jena (Duitsland)**. Er waren 7 evenementen tijdens de projectperiode.

Korte beschrijving: De laatste vierde bijeenkomst met alle partnerlanden vond plaats na de Europese verkiezingen op 10&12.09.2019 in **Jena (Duitsland)** - en vóór de verkiezingen in Thüringen. Al tijdens de workshop waren veel studenten - vooral studenten uit de lerarenopleidingen - betrokken, die meer democratie en dus meer medezeggenschap en inspraakmogelijkheden voor de leerlingen in de scholen zelf eisten. Burgerparticipatie als vorm van democratie zo werd gesteld, moet ook worden geoefend en beoefend in gezinnen, maar ook in alle "onderwijsinstellingen" - en niet alleen op de leeftijd van 16 of 18 jaar door te stemmen bij verkiezingen. De burgemeester zelf en de Thüringse staatskanselarij namen samen met Dr. Winter deel aan de openbare discussie. Zij beantwoordden de vragen van zowel de jonge burgers als van de gasten uit de partnersteden. Mevrouw Dupont van het EU-Parlement kon niet persoonlijk deelnemen, maar leverde een bijdrage met een videoboodschap. Naast de aanwezigheid van de gasten uit de andere steden werd de dimensie van dit project dus ook duidelijk aangetoond door de aanwezigheid van een vertegenwoordiger van het Europees Parlement. Vooral jonge burgers hebben deelgenomen aan de voorbereiding en de uitvoering van de straatenuêtes en aan de discussies en gesprekken. De resultaten werden geanalyseerd na het straatonderzoek en de resultaten ervan verwerkt op de internetpagina van het project. Populisme en de extreemrechtse partij AfD waren voor hen ook een belangrijk onderwerp. Hoe om te gaan met dergelijke deels racistische uitspraken was ook de inhoud van de "randbesprekingen" met de partners en politici. Tijdens een wandeling door de stad ontmoetten de gasten ook de voormalige burgemeester van Jena en bezochten ze de aloude Friedrich Schiller Universiteit. *Recht in Europa* kon samen met de gasten van Mechelen, Plevén en Athene met de burgemeester discussiëren en van gedachten wisselen. Deze ervaringen en ontmoetingen zullen ongetwijfeld zal een hun visie op Europa blijven kleuren.

Evenement 5 - Standpuntnota

Participatie: Inhoud en ideeën voor de standpuntnota werden al van bij het begin van het project in alle steden verzameld. Tijdens de twee afsluitende Skype-conferenties met alle partners is het tekstvoorstel van de coördinator uitvoerig besproken, gecorrigeerd en in een definitieve versie gegoten, die nu in de vier nationale talen vertaald onder de politieke vertegenwoordigers wordt verspreid en op de projectwebsite te vinden is.

Korte beschrijving: Van bij de start van alle workshops, conferenties en vergaderingen is begonnen met het verzamelen van alle opmerkingen en impulsen over de onderwerpen van alle partners. Ze werden uitgewisseld op de conferenties en bewaard voor de standpuntnota. Daarnaast is er rekening gehouden met opmerkelijke bijdragen en inzichten uit de debatten.

Dit stelde de coördinator in staat om een degelijk ontwerp op te stellen. Het werd goedgekeurd tijdens de laatste Skype-conferentie en vervolgens vertaald in de vier nationale talen. In deze standpuntnota zijn:

1. de belangrijkste problemen geïdentificeerd die burgerparticipatie en belangstelling voor de gemeenschap belemmeren. Deze "hindernissen" zijn haast overal in Europa gelijk: van ontgoocheling in de politiek en over partijen tot heel vaak ook vormen van euroscepticisme ...
2. de relatief vele mogelijkheden om effectief te gaan participeren worden genoemd en tenslotte
3. de duidelijk geformuleerde stimulansen uit de debatten: daarin wordt vooral de noodzaak van democratie-educatie en democratische volwassenheid genoemd, waarbij wordt benadrukt dat onderwijs over wat democratie en politiek betekenen en hoe ze in de praktijk worden gebracht, zo

vroeg mogelijk in de kernleerplannen moet worden opgenomen.

Bovendien is het voor de burgers belangrijk te beseffen dat politiek niet alleen over politiek zelf gaat, maar rechtstreeks ook van belang is voor zoveel kwesties die burgers bezighouden, o.m.

a) energie en milieu;

b) de uitbreiding van het openbaar vervoer, de strijd tegen armoede, corruptie en racisme;

c) ouderdom en basisvoorzieningen;

d) digitalisering en werkgelegenheid;

en vooral last but not least: moed en eerlijkheid!

Het consortium heeft zijn uitgebreide nota verspreid en maakt zich sterk dat zowel de gemeenten als alle actoren uit het consortium deze impulsen ook na de projectperiode zullen blijven bepleiten.

Evenement 6

Participatie: De laatste bijeenkomst werd ook via Skype gehouden. Alle partners waren hierbij betrokken.

Korte beschrijving: Het doel was om de evenementen en activiteiten in de vier partnersteden te evalueren. Alle partners zijn zeer tevreden over de uitvoering van hun geplande activiteiten en met de bereikte doelstellingen. Vooral de nieuwe contacten met lokale actoren hebben het netwerk van elke partner lokaal en in Europa uitgebreid. De samenstelling van de rapporten en de voltooiing van de internetpagina van het project met de inhoud ervan werden besproken en er werden gepaste afspraken gemaakt.

De bijeenkomsten in en de verslagen van de landen en steden bevorderden het begrip voor de verschillende situaties in Europa. In Griekenland/**Athene** werd het gebrek aan solidariteit van Europa met de mediterrane landen in het migratievraagstuk bijzonder duidelijk; in Bulgarije/**Pleven** riep een schoolhoofd op dat er sinds de democratische "Wende" geen politieke vorming meer is geweest. In **Mechelen**/België is het ongeremd streven van de partijen naar macht heel duidelijk geworden - vooral in de uitslag van de nationale verkiezingen: er is 250 dagen na de verkiezingen nog steeds geen regering kunnen gevormd worden: de apathie bij de kiezer blijft groeien. En in Duitsland/**Jena** waren populisme en radicalisme aan de orde en werd erom gestreden de burgers mee te laten beslissen.

Door inzicht dat er nood is aan effectieve burgerparticipatie zouden tolerantie en respect kunnen groeien en de houding dat we allemaal "Europa" zijn. De participatie van de burgers moet zich ontwikkelen in het belang van de democratie. Deze doelstelling roept ons allen op tot meer democratische volwassenheid. Dit is een "belangrijk effect" dat we met dit project hebben bereikt met ons consortium en met al diegenen die het hebben onderkend en mee tot uitdrukking gebracht.

Naast de standpuntnota en de vele publicaties waren de belangrijkste verspreidingsactoren van de WAHL/VOTE-idee de actief betrokken burgers op scholen en universiteiten, de mensen in de straten en de workshops en al wie betrokken was bij de debatten en uitwisselingen in musea en openbare gebouwen. Ze zijn effectief betrokken geweest, ze hebben een bijdrage geleverd inzake democratische inzichten en zullen dat blijven doen. Zij hebben WAHL/VOTE verspreid en zullen dat ongetwijfeld ook op de lange termijn voor zichzelf en hun omgeving blijven doen.